

HERINNERINGEN AAN HET 1^e REGIMENT VELDARTILLERIE

Een speurtocht in de oude archieven van het voormalig 1^e Regiment Veldartillerie, dat bijna een eeuw lang Utrecht tot garnizoensplaats had en nu veertig jaar geleden, immers op 25 oktober 1938 de bisschopsstad voor Harderwijk verruilde, speelde schrijver dezes enkele bijzondere vondsten in handen, waarvan hij de lezers van het Maandblad Oud-Utrecht gaarne deelgenoot wil maken.

In de kostelijke schatkamer die de Nederlandse Artillerie (die vorig jaar haar Derde Eeuwfeest herdacht) bezit in de vorm van de Stichting Artillerie-verzameling Oldebroek, zagen wij met blijde verrassing terug het fraai gebonden exemplaar van het Gedenboek van het 1^e Regiment Veldartillerie, dat werd aangelegd in het jaar dat ook de Vereniging Oud-Utrecht het levenslicht aanschouwde. Daarin werden de lotgevalen van het Regiment in elk afgelopen jaar in sierlijk handschrift geboekstaafd en het werd telken jare tijdens de feestelijke korpsmaaltijd met het nodige ceremonieel binnengedragen.

Aan het voorwoord dat de toenmalige Regimentscommandant, de luitenant-kolonel G. Vogelaar op 15 juni 1923 in het Gedenboek neerschreef, danken wij de wetenschap dat in het boekwerk *Beknopt overzicht van het ontstaan, de ontwikkeling en voornaamste krijgsbedrijven der Nederlandse Veldartillerie, in het bijzonder van het 1^e Regiment Veldartillerie*, van de hand van de 1^e luitenant J.L. ten Bosch (uitgegeven te 's Gravenhage bij de Gebroeders van Cleef in 1900), waardevolle gegevens zijn te vinden omtrent de geschiedenis en de ontwikkeling van de Nederlandse Veldartillerie. Vanzelfsprekend bevindt dit boekje zich eveneens in de bibliotheek van de Stichting Artillerie-verzameling. Tussen 1900 en 1922 is - onbegrijpelijkerwijs - de artilleriehistorie niet beschreven.

De Overste Vogelaar zegt dan, zich niet tot taak te hebben gesteld zulks in zijn voorwoord te doen, doch wel geeft hij in het kort enige der belangrijkste gebeurtenissen, die op de ontwikkeling van de Veldartillerie in die jaren invloed hadden.

In 1904 werden de eerste proeven genomen met snelvuurgeschut en nadat het Utrechtse Eerste Veld druppelsgewijs enige kanonnen en caissons (dat zijn munitie-voorzakken) had ontvangen, kwam het in 1907 in het bezit van volledige bewapening met 7 cm Veld, met bijbehorende caissons en voertuigen.

Bij de reorganisatie van het Wapen op 15 juni 1922 werd overgegaan tot de formatie van per regiment drie batterijen van elk vier stukken.

Enkele flitsen moge ik doen volgen uit dit Gedenk-

boek, dat nog meer waarde verkreeg door de twee fraaie aquarellen die de befaamde Hoyneck van Papendrecht er in 1923 aan toevoegde. Op 31 juli 1924: die dag nam het Regiment deel aan mars van het garnizoen Utrecht door de stad, als onderdeel van de herdenking der mobilisatie, die tien jaar tevoren „losbrak“.

Voor het eerst waren de artilleristen daarbij getooid met de stalen helm. *Niet allen, aldus de geschiedschrijver, stond dit nieuwe hoofddeksel bepaald elegant; anderen daarentegen gaf het een zeer martiaal voorkomen, hetgeen zijne uitwerking op het schoone geslacht niet miste. Op de bevolking was de indruk verschillend. Er waren er die met een soort angstigen ernst keken naar dit aan den oorlog herinnerend meubel, anderen daarentegen lachten en men hoorde uitroepen als van: omgekeerde ...pot, kolenbak en dergelijke. Onvergetelijk was het moment, toen midden in Wijk C, waar de bevolking van haar traditionele belangstelling in ruime mate blijk gaf, de trompetters de trompet staken en allen, tot de dikste vrouwspersonen toe, als door een magische kracht bewogen, begonnen te dansen... Das Militär en de muziek missen nimmer hunne uitwerking!*

1926 Dat jaar begon voor Nederland met een ramp. Vooral Limburg en Brabant leden geweldig onder een watersnood. De officieren van het Regiment stonden het gehele fonds voor het korpsdiner, zijnde f 200,— af, tot leniging van de nood der slachtoffers en een korpsdiner werd dat jaar dus niet gehouden.

1928 Reeds in april wierpen de komende gebeurtenissen van de Olympische Spelen, dat jaar in Amsterdam te houden, hun schaduwen vooruit. Hippische training en dressuurproeven alom. Deze Olympische Spelen brachten veel vertier, daar alle officieren nodig waren als controleurs en tijdopnemers bij de verschillende hippische verrichtingen. Als humoristische bijzonderheid voegt de geschiedschrijver aan zijn verslag nog de volgende vermelding toe: *Boven en behalve die functies moest ook nog De Visser (een der officieren van het Regiment) in het geweer komen om een tachtigtal ruiten stuk te schieten met 1 proefschot van 6 Veld. 't Kan de beste overkomen en gelukkig behoeft het dit keer geen „rekening man“ te worden.*

1929 Een herinnering aan de barre winter: *In januari 1929 begon het sneeuwtijdperk met lichte vorst, afgewisseld met dooiweer, totdat half januari de vorst*

een aanvang maakte met een strenger regiem. De oefeningen der lichting 1928 II kwamen al in het gedrang, daar steeds op scherp moest worden uitgerukt en de tijd noodig voor het op scherp stellen (op zichzelf een nuttige oefening, doch bij langeren duur een vervelend werkje) als verloren moest worden beschouwd. 't Zou nog erger worden. 11 Februari zette de vorst eerst goed door, en de koude gaf aanleiding zoowel door duur als kracht, tot het berucht worden van den winter 1928/1929, waarvan onze kleinkinderen ons de ongelooflijkste verhalen zullen doen hooren.

Alhoewel het denkbeeld op zichzelf aanlokkelijk genoeg is, om later te kunnen meepraten over een ouderwetschen winter, gaf toch voor de dienstplichtigen deze koude geen vreugde; direct na de réveille renden de arme drommels naar de stallen waar de temperatuur dragelijk was. Aldaar was de eenige gelegenheid tot wasschen. Dat de oefeningen zoodanig geleden hadden onder de omstandigheden, dat door de autoriteiten werd afgezien van de voorjaarsschiets oefeningen, zal wel niemand verwondering baren.

1930 *De meesterlijke wijze waarop onze sabelschermers, 1e luit. v.d. Wiel, aan het hoofd van zijn wacht, waartoe een groot deel van het Regiment moest aantreden, de sabelgroet bracht op 6 augustus voor H.K.H. den Prins (de tegenwoordige keizer Hirohito) en Prinses van Japan, alsmede op 8 augustus voor Z.K.H. (de verder onbekend de historie ingegane Siamese) Prins Damrok (Damrong volgens het Utrechts Nieuwsblad van 9 augustus 1930) en Zijn dochters, verdient zeer zeker vermelding vertrouwt de geschiedschrijver dat jaar aan het gedenkboek toe. Even later gevolgd door de notitie: Eind september werd de reddingsmedaille uitgereikt aan de wachtmeester v.d. Zwaluw, die, in volledig veldtenu te paard zijnde, geen oogenblik had geaarzeld om van zijn paard een te water gedrongen wielrijder na te springen en te redden. Om er met gepaste trots aan te voegen: Gelukkig het Regiment, dat over dergelijke onderofficieren kan beschikken.*

1933 *Over Europa pakken de onweerswolken samen, de politieke hartstochten botsen, de tegenstellingen schijnen niet te overbruggen. Echter, steeds vooruit, met vaste schreden en opgeheven hoofd de toekomst tegemoet.*

1934 Oprichting door H.K.H. Prinses Juliana van het Nationaal Crisis Comité. De Onderofficiersjachtvereniging van 1 RVA organiseert in november een Ruiterfeest, waarvan de baten worden afgestaan aan het plaatselijk Crisis Comité. Hierbij bleek hoezeer ook de onderofficieren in eendrachtige samenwerking, door opoffering, van hun tijd en terzijdestelling van persoonlijke bezwaren, met deze daad de naam van het Regiment wisten hoog te houden.

1937 Op 30 april wordt het Regiment bij monde van

de heer J.M. Fentener van Vlissingen het paukenpaard *Peter* aangeboden namens de Utrechtse burgerij. Een initiatief van Mej. I. van Beeck Calkoen, die deswege tot *Regiments-vriendin Nr. 1* wordt benoemd.

1938 Op 31 januari wordt Prinses Beatrix geboren en houdt het Regiment een feestmars door Utrecht. De huls van het eerste saluutschot, afgegeven door de saluutbatterij onder commando van de toenmalige kapitein (later generaal) Van Nijnatten, wordt aan het Prinselijk Paar aangeboden.

Op 1 mei van datzelfde herdenkt 1 RVA zijn 90-jarig bestaan. De eigenlijke viering werd verschoven naar 9 juli, met een mars door de stad met paukenkapel en reünisten, een defilé op de Maliebaan en een receptie in Hotel Des Pays Bas, gevolgd door thé dansant, borrel, korpsmaaltijd en taptoe van de paukenkapel.

En dan, tot aller droefheid, zowel van het Regiment als van de Burgerij: het grote afscheid. Utrecht niet langer de veilige thuishaven van het regiment. De 2e schoolbatterij vertrok als eerste op 25 oktober 1938, nu alweer veertig jaar geleden, naar Harderwijk, op 2 november d.a.v. gevolgd door het hele Regiment, uitgeleide gedaan door het muziekkorps der Genie, terwijl Harderwijk 1 RVA met open armen ontving.

Een Regiment dat officieel op 1 juli 1950 ter ziele ging toen bij Koninklijk Besluit werd bepaald dat de tradities van 1 RVA zouden worden overgenomen door het Regiment Veldartillerie Van Essen.

J. van Binsbergen
Reserve-majoor bd 1 RVA

Bilthoven

MAANDBLAD

oud-utrecht

51e jaargang - nummer 8 - augustus 1978

Voorzitter:

A. H. R. Hoogezand, Zandpad 87, Breukelen, tel. (03462) 23 62.

Secretaris:

D. P. Snoep, p/a Centraal Museum, Agnietenstraat 1 Utrecht, tel. (030) 31 55 41.

Penningmeester:

J. F. J. Hoeting, Tempellaan 3, De Bilt, tel. (030) 76 06 45, girorekening 57 55 20.

Administratie:

mevr. M. Uittenbogaard-van Terwisga, Titus Brandsmalaan 17, Vleuten, tel. (03407) 19 86.

Redactie:

G. J. Röhrner, p/a Alexander Numankade 199, Utrecht, tel. (030) 71 18 14.

C. H. Staal, Zullenstraat 3 bis, Utrecht, tel. (030) 31 53 28.

A. H. M. van Schaik, Turkooislaan 124, Utrecht, tel. (030) 88 75 32.

E. de Jong, Kromme Nieuwe Gracht 45, Utrecht.